



Yeni Dünya Düzeninin Taşeronu: Terör Örgütleri

Ünal Acar*

ORCID: 0000-0002-6144-7186

Öz

Günümüzde terör örgütleri var oluş nedenlerini ülkede yaşanan etnik, dini ve ekonomik sorunları çözecekleri varsayımına dayandırırılar. Terör örgütlerine destek veren küresel güçler de hedef olarak gördükleri ülkelerde ki etnik, dini farklılıkları, ekonomik sorunları ve halkın memnuniyetsizliğini amaçları doğrultusunda yönlendirmeleri için terör örgütlerine taşeronluk görevi verirler. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte ABD'ye göre komünizm tehdidinin yerini İslami terör almıştır. Bunun en güçlü kanıtı da 11 Eylül 2001 saldırıları olmuştur. 11 Eylül saldırıları ile ABD tarafından simgeleştirilen "İslami Terör" ve "İslami Terörist" kavramları İslam ülkeleri tarafından da kullanılmıştır. ABD özellikle "İslami Terörle" mücadele etmek ve totaliter yönetimlere son vererek demokrasiyi getirmek gerekçesi ile birçok İslam ülkesinin de desteğini alarak Afganistan, Irak, Libya ve Suriye başta olmak üzere birçok İslam ülkesini işgal etmiştir. Makale, araştırma konusu ile ilgili yayınlanan Türkçe ve İngilizce kitaplar, makaleler incelenerek yazılmıştır. Çalışma içerisinde İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı resmi verilerden de yararlanılmıştır. Makalede küresel güçler tarafından ülkelerin işgal gerekçeleri olarak sunulan ve küresel güçlerin istihbarat servisleri tarafından oluşturulan, stratejistler tarafından servis edilen projeler incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Küresel Güç, Demokrasi, İnsan Hakları, İşgal

Gönderme Tarihi: 27/06/2019

Kabul Tarihi:15/09/2019

* Dr., Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi, İçişleri Bakanlığı, E-Posta: uacar1@hotmail.com

Subcontractor of the New World Order: Terrorist Organizations

Ünal Acar

ORCID: 0000-0002-6144-7186

Abstract

Today, the terrorist organizations base their reasons of existence to the assumption that they can solve the ethnic, religious and economic events experienced in the country. Global powers that support terrorist organizations use ethnic and religious differences, economic problems and the dissatisfaction of the public in the target country to achieve their aims and use terrorist organizations as subcontractors. With the end of the Cold War, according to the US, the threat of communism was replaced by Islamic terrorism. The most definite proof of this was the September 11, 2001 attacks. The “Islamic Terror” and “Islamic Terrorist” concepts, which are symbolized by the US with the September 11 attacks, are also widely used by Islamic countries. The United States, in order to combat Islamic terrorism and to bring democracy by ending the totalitarian administrations, with the support of many Islamic countries has occupied many Islamic countries, like Afghanistan, Iraq, Libya, and Syria. The article has been written by examining there lated books and articles published both in Turkish and English. Also, official data published by the Republic of Turkey, Ministry of Interior and the Security Services were used. In this article, the projects, that are presented by the global powers as reasons of occupation of the countries, and that are formed by the intelligence services and served by the strategists are examined.

Keywords: Terrorism, Global Power, Democracy, Human Rights, Occupation

Received Date: 27/06/2019

Accepted Date: 15/09/2019

«Организаторы» нового мирового порядка: Террористические организации

Резюме

На сегодняшний день террористические организации основывают свое существование на предположении, что именно они решают в стране этнические, религиозные и экономические проблемы. Мировые державы, поддерживающие террористические организации, направляют их для того чтобы управлять этническими, религиозными, экономическими проблемами, а также неудовлетворенностью людей в странах, которые они считают для себя главной целью. С окончанием Холодной Войны угроза коммунизма по мнению США сменилась исламским терроризмом. Самым убедительным доказательством этого были атаки 11 сентября 2001 года. Понятия «Исламский терроризм» и «Исламский террорист» начали использовать после атаки 11 сентября как в США, так и в исламских странах. Под предлогом борьбы с исламским терроризмом и свержения тоталитарного режима, а также установлением демократического строя, США вторглись и оккупировали многие мусульманские страны, среди которых имеет важное место Афганистан, Ирак, Ливия и Сирия. Статья была написана опираясь на источники по данной теме на турецком и английском языках. В исследовании также использовались официальные данные, опубликованные Министерством Внутренних Дел и Главным Управлением Безопасности. В статье были раскрыты причины оккупации стран мировыми державами, а также внедрение тех или иных проектов созданные спецслужбами этих держав.

Ключевые слова: терроризм, глобальная власть, демократия, права человека, оккупация.

Получено: 27/06/2019

Принято: 15/09/2019

Giriş

Terör eylemlerinin zamanla önemini yitirdiğini terör bitti denildiği bir zamanda insanlık dışı acımasız şiddet eylemlerinin yeniden hız kazandığını görmekteyiz. Terörün hız kazandığı bu dönemler ile uluslararası siyasi ilişkiler, bölgesel ve ülke düzeyindeki siyasi ve toplumsal sorunlar arasında yakın ilgi dikkat çekmektedir. Çünkü olağanüstü dönemlerde çıkar elde eden kişi ve ülkeler bir şekilde terörden nemalanır. Kimisi silah satar, kimisi uyuşturucu ticareti yapar.¹ Kimisi hukukun üstünlüğü ve insan haklarını gerekçe göstererek doğal kaynak bakımından zengin bölgeleri işgal eder ve siyasi baskı konusu olarak terörizmi kullanır.

Bu nedenle günümüzde terörizmin nedenlerini anlayabilmek için sadece iç dinamikleri bilmek yetersiz kalmaktadır. Uluslararası güç mücadelesini, enerji kaynakları üzerindeki hâkimiyet savaşlarını, tarihi süreci dikkate almadan yapılan günü birlik yorumlar yanıltıcı olur. Birinci Dünya Savaşı'nın üzerinden yüz yıl geçmesine rağmen hala okullarımızda savaşın nedeni olarak Avusturya veliaht prensinin bir Sırp tarafından öldürülmesi olarak öğretiliyorsa, günümüzdeki gelişmeleri anlamamız da dolayısıyla zorlaşmaktadır. Çünkü I. ve II. Dünya Savaşlarının nedenlerini öğrenmeden günümüzdeki terör olaylarını doğru anlamak ve yorumlamak son derece zordur. Terörizmin nedenlerini anlayabilmek için dünya genelinde yaşanan gelişmeleri bilmek gerekir. Birçok faktöre bağlı ulusal ve uluslararası olayları tek bir nedene bağlayıp, o nedeni ortadan kaldırarak sorunların çözüleceğine inanmak gerçeklerden uzaklaşmak ve sorunu daha da ağırlaştırmak anlamına gelir. Dünyada yaşanan gelişmeler tarihi süreç dikkate alınmadan analiz edildiğinde, terörizmin sorumlusu olarak Afgan dağlarındaki eğitimsiz insanları, Orta Doğu sorununun nedeni olarak da Saddam Hüseyin ve Kaddafi'nin baskıcı rejimleri görülebilir. Suriye ve Irak'ın komşuları dahil dünyanın değişik bölgelerindeki baskıcı rejimlere karşı niçin sessiz kalındığı açıklanamaz. Sorunun kaynağı olarak gösterilen Saddam'ın ve Kaddafi'nin ölümü sonrası Orta Doğu bölgesinin huzura kavuşması beklenirken, tam tersine bölgenin neden kan gölüne dönüştüğü sorusuna cevap verilemez.

¹Seda Yıldız Öz, "Makarenko'nun "Kara Delik Sendromu" Teorisi ve Terörizm Finansmanında Sınıraşan Organize Suçlar", *Güvenlik Stratejileri Dergisi* 13, sy. 25, (2017):30.

Güçlü ülkeler, çıkarlarını korumak ve sürdürmek için her dönem konjonktüre uygun yöntemler uygulamış, yakın tarihimizde; 15.yy “Sömürgecilik Dönemi” 19.yy “Emperyalist Dönem” 21.yy ise “Terörizm Dönemi” olarak tanımlanmıştır. Tarihi süreç içerisinde her dönemde yaşanan çıkar, güç ve iktidar mücadelesi değişik yöntemler kullanarak günümüze kadar süregelmiştir.

I. Küresel Güç Mücadelesi

"Güç" kavramı hemen her türlü ilişkide varlığını hissettiren ve belki de ilişkilerin doğasını belirleyen ana özelliktir. Gücün en basit tanımı; karşılıklı bir ilişkide taraflardan birinin diğerine istemediği bir şeyi yaptırabilme ve başkalarının davranışlarını etkileyebilme kapasitesidir.²Planlananı gerçekliğe dönüştüren hareketi başlatacak ve sürdürecektel temel enerji olarak da ifade edilmektedir³. Bu nedenle güç istenilen sonuca hizmet eden fiziksel şiddetten, bir aklın diğerini kontrolü gibi psikolojik bağlara kadar her türlü ilişkiyi kapsamaktadır.⁴ Bunun için kullanılan yöntemler "zorlama", "yönlendirme", "korkutma" ve "ikna etme" şeklinde özetlenebilir. Bu dört kavram da şüphesiz birbiri ile iç içe geçmiş ve biri uygulanırken diğerleri de gündeme gelen konulardır.

Sanayi Devrimi'nin öncüsü olan İngiltere, kendisine tek rakip olarak gördüğü Fransa'ya karşı tarihte Yüzyıl Savaşları olarak anılan ve İngiltere'nin zaferi ile sonuçlanan savaşlarda kazandığı başarı ve sömürge imparatorluğundan elde ettiği hammadde gücüyle 1815-1914 yılları arasında dünyanın en güçlü devleti konumuna yükseldi.⁵ “Pax Britannica ”olarak anılan bu dönemde İngiltere, sahip olduğu üstün deniz gücü ile önemli deniz ticaret yollarını da kontrol ederek, denizaşırı ticarete hakim oldu. Güçlü donanma, korsanların gemileri ele geçirmesini de önleyerek deniz ulaşımının güvenli olmasını sağlıyordu. İngiltere'nin askeri ve ekonomik gücü, İngiliz Kraliyet Donanmasını okyanus ve denizlerde egemen konuma getirdi. Böylece Çin gibi Uzak Doğu piyasalarını da kontrol edebiliyordu. Ayrıca İngiltere, “Evrensel Posta Sistemini” kurdu ve geliştirdi. Bu gelişme, “İngiliz Ölçü Sistemi” ve “İngiliz Genel Yasaları” esas alınarak dünya ticari kuralların oluşmasına, serbest ticaretin, malların ve

²John W. Hunt, *Yönetici İçin Örgüt İçindeki Davranış Kılavuzu*, çev. Mesut Odman, Ankara: Öteki Yayınları, 1994,18.

³Joseph V Quigley, *Vizyon: Oluşturulması, Geliştirilmesi ve Korunması*, çev. Berat Çelik, İstanbul: Epsilon Yayıncılık, 1993, 35.

⁴M.Palmer ve B.M Hyman, *Yönetimde Kadınlar*, çev. Vet Öner, İstanbul: Rota Yayıncılık, 1993, 36.

⁵ K. Polanyi, *Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri*, çev. Ayşe Buğra, İstanbul: İletişim Yayınları,2000, 35.

sermayenin dünya çapında serbestçe dolaşımına olanak verdi. İngiltere, dünya pazarlarını kendisine açmak için her türlü yöntemi ve siyaseti uygulamayı meşru sayarken, dünyayı paylaşma mücadelesinde rakip olduğu Fransa ile de işbirliğine girdi. Dönemin daha güçsüzü sayılan ABD ve Almanya gibi ülkeler ise İngiltere'nin dünya egemenliğine karşı önlemler geliştirmeye başlıyordu. 1914 yılında Alman ticaret filosu İngiltere'den sonra dünyanın ikinci büyük filosu konumuna geldi.⁶

Bu dönemde Almanya ve Amerika henüz sanayi devriminin başındaydılar. Bu ülkeler, sanayileşebilmek için İngiliz mallarına karşı ekonomilerini korumak zorundaydı. Bu nedenle ulusalcı politikalar uygulayarak, yüksek gümrük vergileri koyup, İngiliz mallarının ülkelere girmesini engellediler. Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nin endüstrileşme çalışmaları, "Pax Britannica"nın zayıflamasına neden oldu. Almanya ve Amerika pazarlarına giremeyen İngiliz sermayesi, Latin Amerika'dan Çin'e kadar pek çok ülke ile serbest ticaret anlaşmaları imzalamış, sıra Osmanlı Devleti'ne gelmişti. Osmanlı'nın çöküşünün 20'nciyüzyıl başlarına kadar sürmesinin bir nedeni de, petrolün günümüzdeki kadar önemli olmamasından dolayı, Batı Avrupalı devletlerin sömürülmesi daha kolay olan Afrika ve Güney Amerika ülkelerini tercih etmesidir. 1838 yılına gelindiğinde, Amerika'yı terk etmek zorunda kalan Avrupalı devletlerin, Osmanlı'ya yöneldiğini görüyoruz. 1838 yılında İngiltere ile imzalanan "Balta Limanı Anlaşması" Osmanlı'nın çöküşünü hazırlayan ve hızlandıran bir anlaşma olmuştur.

18. ve 19'ncü yüzyıllarda Avrupa ve dünya sahnesinde yerini almaya başlayan Amerika, dünyanın stratejik noktalarını, ticari pazarlarını, hammadde ve enerji kaynaklarını ya doğrudan ele geçirmiş ya da kontrol altına almaya başlamıştı.⁷ Coğrafi keşifler, Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi ile dünya yeni bir sistemle tanışırken, Osmanlı İmparatorluğu olayları doğru okumayı ve önlemler almayı başaramadığı için gelişmelerin dışında kalmıştır. Uluslararası ilişkilerde gelişmeleri doğru okuyamayan devletler, önce istikrarsızlaşır, sonra yarı sömürge haline gelir, parçalanır ve sonunda yıkılır. Osmanlı Devleti bu süreçlerin tamamını yaşamıştır. Osmanlı İmparatorluğu yaşadığı iç ve dış sorunların etkisi ile gelişmelerin dışında kalıp parçalanırken, 4 Temmuz 1776 tarihinde bağımsızlığını kazanan ve hazırladığı stratejik planlarla gelişmeleri doğru okuyabilen ABD'nin, küresel güç olmak için geliştirdiği stratejileri

⁶Paul Kennedy, *Büyük Güçlerin Yükselişleri ve Çöküşleri*, İstanbul: İş Bankası Yayınları,1993,246.

⁷ Bayram Kodaman, "II. Meşrutiyet Dönemi (1908–1914)," *Yeni Türkiye*, Türkler Özel Sayısı, 13 (2002):166.

uygulamaya geçirdiğini görüyoruz. Kissinger'e göre “..21’inci yüzyılda bir taraftan dünyada bölünmeler yaşanacak, diğer taraftan da küreselleşme alabildiğine yaygınlaşacaktı. Dünyada devletlerarası düzen, soğuk savaş kalıplarından çıkarak, yeniden 18 ve 19. Yüzyıl Avrupa devlet sistemine dönüşecekti. Yeni düzende ABD, Avrupa, Çin, Japonya, Rusya, Hindistan ile küçük ve orta büyüklükte birçok devletten oluşacak, uluslararası ilişkiler ilk kez gerçekten küreselleşecekti. Haberleşme, ekonomi alanlarındaki eş zamanlı çevrim yanında, nükleer yayılma, çevre duyarlılığı, nüfus artışı ve ekonomik bağımlılık gibi pek çok yeni konuların su yüzüne çıktığını, bunlarla baş edebilmenin de küresel işbirliği ve etkileşimden geçtiğini”⁸ ifade etmektedir.

Sonuç olarak, dünya yaklaşık yüzyıldır küreselleşme denilen bir değişim ve dönüşüm süreci içerisinde bulunmaktadır. Küreselleşme olgusu aynı zamanda, devletin temel aktör olma konumunu da değişime uğratmaktadır. Uluslararası aktörlerin devletlerin içişlerine müdahale etmeleri nedeniyle devletlerin hareket alanı daraltılmaktadır. Bu süreçte değişimi yakalayıp, ulusal çıkarları doğrultusunda yönlendiren toplumlar başarılı olmaktadır. Gelişmiş ülkeler devlet örgütlerini değişen dünya koşullarına göre yeniden yapılandırdığı bir dönemde, ulus devletlerin de değişen dünya koşulları çerçevesinde, ulusal çıkarlarını koruyacak şekilde devlet aygıtını yeniden yapılandırmaları önem kazanmaktadır. Tarihin her döneminde ekonomik gelişmeler kendi ideolojisini yaratarak siyasal değişimin de belirleyicisi olmuştur. Ulus devlet de uzun bir tarihsel süreç içinde toplumsal ve ekonomik yapıların dönüşümü sonucunda ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ekonomik ve toplumsal yapıda yaşanan değişim ve dönüşümler yeni siyasal modelleri de tartışılır hale getirmiştir.

Küresel gelişmeleri doğru okuyabilecek ve ona göre önlemler alabilecek yapılanmaya gidebilmek önemlidir. Küreselleşmenin getirdiği ekonomik rekabetle birlikte günümüzde güvenlik kavramı sadece askeri anlamda değil yaşamın her alanı için söz konusudur.⁹ Bu nedenle güvenlik kavramı farklı perspektiflerden değerlendirilmelidir.¹⁰ Ekonomik, teknolojik vb. alanlarda yaşanan değişimlerden beklenen sonuçların alınabilmesi için stratejistler ulus devletlerin parçalanmasını öngören ideolojileri savunmaktadırlar. Bunun için de hedef ülkelerdeki etnik ve mezhepsel farklılıklar istismar edilerek çatışma konusu yapılmaktadır. Sömürü hedeflerine ulaşmak için küresel güçler, mezhepsel ve etnik farklılıkları her fırsatta

⁸ Henry Kissinger, *Diplomasi*, çev. İbrahim H. Kurt, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2010,7.

⁹ Lucia Zedner, *Güvenlik*, çev. Defne Orhun, İstanbul: Optimist Yayın Grubu,2015,13.

¹⁰ Abbkar Tirab, *Çok kültürlülük ve Güvenlik: Sudan Örneği*, Ankara: Sonçağ Yayınları, 2016, 2.

istismar ederek kendi çıkarları yönünde kullanmaktalar.¹¹ 1945'te 51 olan Birleşmiş Milletlere üye ülke sayısının 75 yıl sonra 200 olmasının bir nedeni de budur. Devletini henüz kuramamış yaklaşık on beş bin ulus olduğunu dikkate alındığında, yirmi yıl sonra BM üye ülke sayısını tahmin etmek zorlaşmaktadır. Küresel güçler ülkelerin mezhepsel ve etnik farklılıklarını istismar eden terör örgütlerini kullanarak güç savaşını sürdürmektedir.

II. Etnik ve Mezhepsel Farklılıkların İstismarı

İnsanlar tarih öncesi dönemlerde de kendilerini ifade etmek için genellikle din ve etnik kökenlerini ön planda tutmuşlardır. Hatta dinde mezhep, etnik kökende ise boy ve kabile anlayışını ön plana çıkarmışlardır. Bunun nedeni sosyal alanda diğer gruplara karşı kendilerini daha güçlü tutmak anlayışı olmuştur. Bu durum ise devletleri oluşturan sosyal grupların bir araya gelmelerini zorlaştıran ve sosyal gruplar arasında gerginliği artıran etkenlerin en önemli nedeni olmuştur.¹² Günümüzde de küresel güçler amaçlarını gerçekleştirmek için etnik ve mezhepsel açıdan yaşadığı ülkede kendisini farklı hisseden grupların sorunlarını istismar ederek şiddet eylemlerine yöneltmeyi amaçlar.¹³ İnsanların birbirini düşman olarak algılamasını sağlamak için kendilerini farklı bir kimlikle tanımlarlar. Ayrılcı terörizm olarak tanımlanan bu tür şiddet eylemleri ile amaç farklı kimlik oluşturmak, kültürel farklılık yaratmak ve sonuçta düşmanlık oluşturarak terörizmi yaratmak ve yaygınlaştırmaktır. Etnik ve mezhepsel farklılıkları olan insanlar genelde ülkenin belirli bir bölgesinde varlıklarını sürdürdükleri için nihai hedef yaşadıkları bölgenin bağımsızlığa kavuşmasıdır. Bu motivasyon ile harekete geçirilen gruplar, küresel güçlerin kontrolündeki terör örgütlerine bilinçli veya bilinçsiz katkı sağlarlar. Ayrılcı terörist örgütler bu amaçlarını gerçekleştirmek için iki önemli hedef belirlerler. Birinci hedefi gerçekleştirdiği eylemlerle devlete bölgeyi elinde tutmanın çok zor olacağını göstermeye çalışmak ve bölgeyi terk etmeye zorlamaktır. Diğer hedefi ise ayrılcı hareketin mücadele ettiği ülkenin iç kamuoyunu ve dünya kamuoyunu etkilemektir.¹⁴ Hangi ideolojiyi esas alırsa alsın ayrılcı terör örgütleri ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunur. Bu isteğinde haklılığını kanıtlamak için, mezhepsel, kültürel ve dil farklılıklarını ekonomik sorunlarını gündeme getirip, kasıtlı olarak geri bırakıldıklarını ve baskı altında tutulduklarını iddia ederler. Bu iddialarını

¹¹ Anthony Giddens, *Sosyoloji, Irk, Etniklik, Göç*, İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2008,540.

¹² Yusuf. Sarıay, *Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı*, Ankara: MEB Yayınları, 1995, 74.

¹³ Aytekin Yılmaz, *Etnik Ayrımcılık*. Ankara: Vadi Yayınları,1994,97.

¹⁴ Atilla Yayla, "Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış," *AÜ.SBF Dergisi*, XLV (1990):361.

ekonomik verilerle desteklerler. Ayrılıkçı terör tanımlaması ülkelerin çıkarlarına göre değiştiğinden bazı ülkeler ayrılıkçı hareketleri terör eylemi olarak değil bağımsızlık mücadelesi olarak kabul ederler.

Soğuk Savaş sonrası dönemde, küreselleşme ile “ulus-devletin” öneminin giderek azalacağı, gelişen kapitalist üretim ilişkisinin uluslararası etkileşimi artıracığı ve etnik ve mezhepsel temele dayalı küçük devletlerin kurulacağı görüşleri dünya kamuoyuna servis edilmiştir.¹⁵ Ulus-devletin tartışıldığı bu dönemde 1980’li yılların sonuna kadar demokratikleşme sorunu kapsamında iç sorun olarak değerlendirilen siyasal Kürtçülük hareketi, küresel güçler tarafından artık uluslararası siyasal bir konu haline getirilmiştir. Ulusal ve uluslararası medyada “Kürtlerin bağımsızlığı” konulu paneller, açık oturumlar, tartışmalar olağan hale gelmiştir. Gelinek noktada terör örgütü PYD’nin ABD’nin koruması altında devlet kurma süreci içerisinde olduğu bilinmektedir. PKK’yı terör örgütü ilan eden ve örgütün üç militanı için 12 milyon dolar ödül veren ABD’nin PYD’yi terör örgütü olarak görmediğine dair yaptığı en üst seviyedeki açıklamalar terörizm tanımı ve ABD’nin aynı gün yaptığı açıklamalarla çelişmektedir. Aynı gün içerisinde birbirleriyle çelişen terörizm tanımı yapan ABD, her yıl terör örgütü listesi yayınlamaktadır. Özellikle 1990’lı yıllardan sonra yayınladığı terör örgütleri listesine baktığımızda, terör örgütlerinin tamamına yakını İslami olarak tanımlanan örgütler olduğunu ve bu örgütlerin petrol ve doğalgaz zengini ülkelerde bulunduğunu görüyoruz. ABD ayrıca her yıl terörizme destek veren ülkelerin de listesini yayınlamaktadır. Bu listede yer alan ülkelerin de çoğu İslam ülkeleridir.

Çünkü bölge ülkelerine gerektiğinde yapılacak askeri operasyonların dünya kamuoyu tarafından desteklenmesi için hem bu ülkelerin yönetim şekli eleştirilmeli, hem de terörizmi desteklemekle suçlanmaları gerekiyordu. Bunun sonucu Soğuk Savaş’ın sona ermesinden hemen sonra “İslami terör” kavramı ABD’li stratejistler tarafından terörizm literatürüne sokulmuş ve benimsetilmiştir. Samuel Huntington’ın 1996’da “Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması” adıyla kitap olarak yayınlanan çalışması, Francis Fukuyama’nın “Tarihin Sonu” tezi, İslam ile Batı arasında çatışmanın kaçınılmaz olduğunu savunan görüşleri içermektedir. Bu görüşler “İslami Terör” kavramını savunanlar için referans noktası olmuştur. Hıristiyan ve İslam dünyasını karşı karşıya getiren tartışmaları tetikleyen “Medeniyetler Çatışması” tezine göre, 21’nci yüzyıl medeniyetler arasındaki çatışmalarla

¹⁵ Ercan Tatlıdil, *Globalleşme Sürecinde İnsan Kaynaklarının Değişimi: Türkiye Örneği*. Prof. Dr. Eyüp Kemerlioğlu’na Armağan. Sivas: Önder Matbaacılık, 2000,121.

şekillenecektir. Dünyayı Batı'daki Katolik Hıristiyan, Çin'deki Konfüçyüs, Japon, İslam, Hindu, Slav-Ortodoks, Latin Amerika ve Afrika olmak üzere sekiz medeniyet bölgesine ayıran Huntington'a göre; gelecekte bir dünya savaşı çıkacaksa bu da medeniyetler arası bir savaş olacaktır. Huntington, asıl büyük çatışmanın Batı ile İslam Medeniyeti ve Çin'deki Konfüçyüs uygarlığı arasında olacağını ileri sürmektedir. Son yıllarda tanık olduğumuz etno-kültürel çatışmalar da bu temel üzerine sürdüğü bilinmektedir. Bu bağlamda Huntington'un *The Clash of Civilisations* (Medeniyetler Çatışması) ve Bernard Lewis'in Soğuk Savaş döneminde Batı Dünyasını tehdit eden komünizm tehdidinin yerini "İslami Terör" ün aldığını ileri sürdüğü *Deeply Rooted Rage* (Kökü Derinlerdeki Kızgınlık) adlı makalesini referans kabul eden ve "İslam"ı Batıya yönelik bir tehdit olarak değerlendiren görüşler¹⁶ ile öncülüğünü E. Mortimer, D. Pipes, J. Esposito, M. Ruthven, E. Sivan, R. Dekmejian ve M. Watt gibi İslam dünyası üzerine yaptıkları çalışmalarla ün kazanmış akademisyenlerin yazdığı çok sayıda kitap yayınlanmış, yeni kavramsallaştırmalar, tasnifler, metodolojik aygıtlar ve çok sayıda araştırma merkezi kurulmuştur.¹⁷

11 Eylül 2001 saldırıları ile birlikte "İslami Terör" olarak adlandırılan yeni dönem, ABD'nin teröre karşı ilan ettiği "Küresel Terörizme Karşı Savaş" sloganı ile yeni bir sürece girmiştir. 11 Eylül ile simgeleşen yeni terör döneminin en önemli özelliği, terörün kaynağının "İslami" olduğuna vurgu yapılmasıdır.¹⁸ "İslami Terör" kavramının ortaya çıkışı da petrol ve doğal gaz kaynaklarına sahip ülkelerin tamamına yakınının Müslüman olmasından kaynaklandığı bilinmektedir. "İslami Terör" kavramının yaygınlık kazandığı 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra terörizmin öne çıkan dört özelliği dikkat çekmektedir.

- Terörün küreselleşmesi, kitleselleşmesi ve kişilerden ziyade sembol hedeflere yönelmesi.
- İnsanların her an her yerde küresel terörün kitlesel hedefi olması.
- Eğitimli teröristlerin en son teknolojiyi kullanarak eylem gerçekleştirmesi.
- Terör eylemlerinin büyük çoğunluğunun "İslami terör" eylemi gerçekleştirenlerin de "İslami/Müslüman Terörist" olarak tanımlanmasıdır.

¹⁶ Kayhan Delibaş, "İslami Fundamentalizmden İslam Fobisine: Batı Dünyasında Gelişmekte Olan İslamophobia Yeni Bir Eşitsizlik Kaynağı Olarak Görülebilir mi?", *Bilgi Dergisi*, 6, sy.2,(2004): 9.

¹⁷ Işıl Arpacı, "Terörizm ve Cihad Üzerine Kavramsal Bir Mukayese", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, sy. 34, (2017):265.

¹⁸ Walter Laqueur, *The Changing Face Of Terror, The Use of Force*, Robert J. ART ve Kenneth N. Waltz (ed.), New York: Rowman&Little field Publishers, 2004, 450.

III. İslami Terör Kavramı Üzerinden Ülkelerin İşgal Edilmesi

Din, tarihin her döneminde insanları etkilemiştir. Aynı dinin değişik zaman ve bölgelerde farklı yorumlanması söz konusudur. Bu nedenle aynı dine mensup farklı mezhep ve cemaatlerinde farklı dini yorumları vardır. Dini istismar eden kişi ve grupların değişik yorumları, terörü kullanan küresel güçlerin gizli emellerini saklayan bir kalkan gibidir.¹⁹ Günümüzde Avrupa'da Asya'da Amerika'da Afrika'da Japonya'da özetle dünyanın her yerinde sadece İslam değil her türlü dini kendi çıkarları doğrultusunda yorumlayarak, insanların dini duygularını istismar eden terör örgütleri varlıklarını sürdürmekte ve insanlığı tehdit etmektedir.

Son yıllarda ülkemizde, bölgemizde ve dünyada en yıkıcı projeler stratejistlerin ürettiği etnik kimlik ve mezhepsel farklılıklar üzerinden uygulamaya konuluyor.²⁰ Bu nedenle kavramları anlamlandırırken, tarihsel süreç içerisinde hegomen güçlerin, kavramların anlamlandırılmasındaki etkilerini ve niyetlerini de dikkate almak gerekir. Örneğin; Naziler'de terörün gerekçesi "üstün Alman ırkının korunması," eski SSCB.'de "proletaryanın haklarını elde etmesi" Fransız Devrimi'nde "krallara karşı halkın iktidarı ele geçirmesi" olarak tanımlanmış, milyonlarca kişi bu nedenle öldürülmüştür.

Günümüzde yaygın olarak kullanılan ve ülkeleri işgal gerekçesi olan "İslami Terör" kavramının geçmişi yüz yıl öncesine, Toynbee'ye dayanmaktadır. Toynbee, Hungtinton, Fukuyama ve Bernard Lewis ülkemizde en çok tanınan stratejistlerdir. Öngörülerinin gerçekleşmesi büyük bir hayranlıkla izlenerek referans merkezi yapılır. Fukuyama ve Hungtinton'ın hocası ve fikir babası Toynbee'dir. Toynbee'ye göre her medeniyet çözüme, gerileme ve yıkılma sürecini yaşamak zorundadır. Ancak bu süreç Batı uygarlığı için söz konusu değildir.²¹ Adeta bir bayrak yarışı gibi Toynbee'nin başlattığı medeniyetler çatışması fikri, Fukuyama ve Hungtinton tarafından sürdürüldü. Fukuyama'ya göre Batı, akli ve ekonomik gücü ile kendilerine uygun sosyal ve kültürel düzeni sürdürebilir.²² Hungtinton ise 1996 yılında "Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması" başlığı ile yayınladığı kitabında, Toynbee'nin görüşlerini daha da geliştirdi. Ülkemizde ve dünyada büyük etki yaratan kitap üzerinden binlerce yorum ve analiz yapıldı. Dünyanın geleceği bu kitapta öne sürülen görüşler

¹⁹ Hasan Onat, *Türkiye'de Din Anlayışında Değişim*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2003,146.

²⁰D. W. Simon, "Violent Conflict in the International System of the 1990 New Thinking and Developments in International Politics", Ed. Neal Riemer, *The Miller Center, New York*,95 (1991): 95.

²¹Arnold Joseph Toynbee, *Tarihçi Açısından Din*, çev. İbrahim Canan, İstanbul: Ufuk Kitapları, 2008,19.

²² Francis Fukuyama, *Büyük Çözülme*, çev. Hasan Kaya, İstanbul: Profil Yayınları, 2009,185.

üzerinden yorumlandı. Toynbee, Hungtinton, Udo Steinbach, Fukuyama ve Bernard Lewis gibi düşün adamlarının analizleriyle dünyada meydana gelen olaylar anlaşılmaya çalışıldı. Gelişmekte olan ülkelerin uzmanları bölgeyi ve dünyayı bu analizlerin etkisinde kalarak yorumladı. Mevlana'nın yaklaşık 800 yıl önce söylediği "... Bir lafa bakarım laf mı diye bir de söyleyene bakarım adam mı diye" sözünü dikkate almadan sadece lafa bakıldı söyleyenin kimliği ve niyeti sorgulanmadı. Bu kişiler söylediği için mi bazı şeyler gerçekleşiyor yoksa bazı şeylerin gerçekleşmesi istendiği için mi bu kişiler dünyayı meşgul eden bu analizleri yapıyor soruları genellikle sorulmadı. Bu soruların birkaçının cevabı bulunabilirse bölgemizde ve dünyada yaşanan olayları ve küresel stratejistlerin gerçek niyetlerini anlama ihtimali de yüksek olacaktır.

Yukarıda ismi geçen stratejistlerin istihbarat servisi bağlantıları spekülasyon olarak değerlendirilse de medeniyetler çatışması fikrini başlatan Arnold J. Toynbee'nin, kişisel araştırmalar yapan bir tarihçi değil İngiliz İstihbarat servisi için çalışan, İngiltere'nin çıkarlarına hizmet eden resmi bir görevli olduğu bilinmektedir. Genç yaşta dünyanın en etkili İngiliz propaganda örgütünün üyesi olan Toynbee, 1912, 1921, 1923, 1929, 1948, 1962 ve 1968 yıllarında defalarca yaptığı Türkiye ziyaretlerinde Anadolu'nun çeşitli bölgelerini gezme, Atatürk ve İnönü dahil birçok devlet yöneticisi, siyasetçi, gazeteci ve akademisyenlerle tanışma, görüşme ve tartışma fırsatını elde etmişti. İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşturulan delegasyonlarda da yer alan Toynbee'nin barış görüşmelerine katılması istihbarat hizmetlerinde tecrübeye ve sürekliliğe verilen önemi de göstermektedir.

Küresel güçlerin uluslararası politikaları belirleme ve dünya kamuoyunu yönlendirmede bu stratejistlerin önemleri yadsınamaz. Küresel aktörlerin iletişim kaynakları üzerindeki hâkimiyeti, ekonomik, teknolojik ve askeri gücü devam ettiği sürece, uluslararası politika onların çıkarlarına göre şekillenir, suçlu ve suçsuz onların kararlarına göre belirlenir. Gelişmekte olan ülkelerin uymak zorunda oldukları kurallar, uluslararası kuruluşları da devreye sokarak onların çıkarlarına göre belirlenir. "Yeni Dünya Düzeni" bu stratejistlerin ürettiği "İslami Terör", "İslami Terörist" "demokratikleşme" ve "özgürlük" kavramları üzerinden kurulur. Bu kavramlar üzerinden konjonktüre uygun olarak bazı bölgelerde mezhepsel farklılıkları bazı bölgelerde ise etnik farklılıkları kullanarak milyonlarca insanın mağdur olmasına neden olurlar.

“İslami Terör” kavramının batı kaynaklı olmasına karşın birçok İslam ülkesi tarafından da gerek bilinçli gerekse bilinçsiz kullanılması, “İslam” ile “terörün” birlikte anılmasına, “İslami Terör” kavramının yaygınlık kazanmasına sebebiyet vermiştir. Kavramın bu derece kabul görmesi ve benimsenmesi ne ölçüde doğruyu yansıttığı ve olayları anlamamıza ne kadar yardımcı olduğu konusunda, günümüzde de devam eden, “İslamiyet ve Terör” konulu tartışmalar yapılmaktadır. “İslami Terör” kavramı üzerindeki tartışmanın başlıca iki tarafının olduğu söylenebilir. Bir tarafta bu saldırıların Müslüman kişiler tarafından yapıldığı için mutlaka “İslami Terör” olarak nitelenmesi gerektiğini savunanlar, diğer tarafta ise İslam’ın terör ile birlikte anılmasını doğru bulmayanlar. “İslami Terör” kavramı konusunda ısrarcı olanlara göre: Terörle mücadelenin başarılı olabilmesi için ilk önce terörün tanımının doğru yapılması gerekir. Çünkü terörle mücadele sadece adli bir konu değil, fikir planında da mücadele yapılması gerekir. İşte bu nedenle terörün başına bir sıfat koymak zorunludur. Terörizmle mücadelede ancak böyle başarılı olunur.

Terörün dini olmaz gerekçesiyle “İslami Terör” kavramına karşı çıkanlar ise: Kendisini Müslüman olarak tanımlayanlar arasında, teröre ve şiddete başvuranlar dün de vardı, bugün de var ve büyük ihtimalle yarın da olacak. Ancak bu İslamiyet’in terör ile birlikte anılmasını haklı çıkarmaz. Çünkü bu yalnızca İslamiyet’e özgü bir durum değildir. Hiçbir din kendini şiddet veya terör merkezli olarak tanımlamaz. Ama her dine mensup insanların içinde, kendi dini inancı ile şiddet veya terör arasında doğrudan bir ilişki kuran ve buna dayanarak terörist faaliyetlere girişenler olmuştur. Ama bu tür kişilerin/grupların varlığı, onların bağlı olduğu dini inanışın, terör ile mahkûm edilmesini gerekli kılmaz. Şiddetin kaynağı iyi analiz edilmeli. Hıristiyan/Yahudi bir kişinin/grubun, teröre başvurması halinde, “Hıristiyan/Yahudi Terörizmi” ifadesini kullanmak ne kadar yanlış ise, Müslüman bir kişinin/grubun terör eylemleri nedeniyle “İslami Terör” kavramını kullanmak da o denli yanlıştır görüşünü ifade ederler. Batılıların İslam’ı terör ile ilişkilendirme çabalarına en sert tepkiyi veren Batılı bir dış politika uzmanı ve diplomat olan Karlsson da, İslam sözcüğünün barış anlamına gelen “salam” ile aynı kökten türetildiğini ve bir barış dini olduğunu ifade etmektedir.²³

Gerçekten terörizmle etkin mücadele edebilmenin ön koşulu, terörizmi doğru tanımlamak ve nedenlerini doğru tespit edebilmektir. Hangi dine mensup olursa olsun, bir inanç grubunun tümüyle potansiyel terörist ve o insanların yaşadıkları devletleri

²³Ingmar. Karlsson, Din, Terör ve Hoşgörü, çev. Turhan Kayaoğlu, İstanbul: Homer Kitabevi, 2005,164.

terörist devlet ilan etmenin terörizmle mücadele yöntemi olmadığı, sadece o ülkeleri işgal gerekçesi olduğu Afganistan, Irak, Libya, Suriye'nin işgali ile anlaşılmıştır. 11 Eylül'den sonra, batılı devletler, kendilerine yönelik terörist saldırılara karşılık veren, misillemede bulunan, bunu da bir meşru savunma zeminine oturtan taraf oldular.²⁴ Aralarında terörizm uzmanı Paul Wilkinson'un da bulunduğu bazı yazarlar, terör eylemlerinin Batı'ya karşı olduğunu ve batılı demokrasileri hedef aldığını savunurken, Noam Chomsky gibi terör uzmanları ise terörün devletler tarafından uygulandığını, “devlete karşı terör” değil, “devlet destekli terörün” söz konusu olduğunu savundular.²⁵

Özellikle Amerikalı terör uzmanlarının büyük bir çoğunluğu, ülkelerinin sahip olduğu değerler ve gelişmişlik düzeyi nedeniyle, “İslami Terörizmin” hedefi olduğunu iddia ederek, ABD istihbarat servislerinin yön verdiği devlet destekli terörizm yaklaşımına karşı çıkmaktadırlar. ABD'nin teröriste destek veren konumunda olamayacağını savunan uzmanların²⁶ ABD'nin, her yıl Irak, İran, Kuzey Kore başta olmak üzere birçok ülkeyi teröre destek veren ülke olarak suçlamasına ve terörist ülke olarak ilan ettiği Irak ve Afganistan'ı işgal etmesine karşı çıkmadıkları bilinmektedir. ABD, birçok devleti terörizme destek olmakla suçlarken, devlet destekli terörizmi kabul etmekte, ancak kendisi süper güç olarak dünyaya yön verirken, terör örgütlerini kullanmadığını ve terör örgütleri ile mücadele ettiğini iddia etmektedir. Bu noktada, terörizm nedir, kim tarafından, kime karşı uygulanır sorusuna doğru cevap bulmak önemlidir. Bu nedenle terörizmin nedeni mi? Yoksa terörü kullanan güçlerin nedeni mi? sorusu önemlidir. Bu soruya doğru yanıt bulmak, terörizmle mücadelede başarının en önemli koşuludur.²⁷

IV. Küresel Güçlerin Taşeronları: Terör Örgütleri

Amaçlarına daha az riskli yoldan ulaşmak isteyen küresel güçlerin doğrudan ya da dolaylı olarak terör örgütlerini kullandıkları bilinmektedir. Güçlü bir istihbarat örgütü olmayan devletlerin uluslararası terörizmi kullanmaları çok zordur. Terör örgütleri gerek ideolojik gerekse lojistik bakımından uluslararası bir örgütlenme içinde bulunmak zorundadır. Ülkemizdeki bütün terör örgütlerinin de yurt dışı büroları bulunmaktadır. Bir ülke içinde faaliyet gösteren terörist unsurlar, başka devletlerin psikolojik, siyasi, lojistik hatta askeri desteğini almadan varlıklarını sürdürmeleri çok

²⁴ Cemal Güzel, *Korkunun Korkusu: Terörizm, Silinen Yüzler Karsısında Terör*, Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002, 13.

²⁵ Güzel, *Korkunun Korkusu: Terörizm, Silinen Yüzler Karsısında Terör*, 19.

²⁶ Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2004, 544.

²⁷ E Öktem, *Stratejik Boyut*, Ankara: İDB Yayınları, 2004, 29.

zordur. Terörist Öcalan'ın Papa'nın desteğini almak amacıyla Papa'ya yazdığı ve 23 Kasım 1988 tarihli La Republica'da yayınlanan mektubunda "...Aziz Peder, Hristiyanlığa çok yakınım. Sizin şahsınıza ve dininize duyduğum saygı benim savaşımın ve düşüncelerimin merkezindedir..." diyerek Vatikan'ın desteğini almak arayışındadır.

PKK terör örgütü, kitlesel eylemlerine başladığı 1984'ten günümüze değin yarattığı terör eylemleriyle ülkemizde derin bir güvenlik endişesi yaratmış, Türkiye Cumhuriyetinin maddi ve manevi enerjisinin önemli ölçüde boşa harcanmasına neden olmuştur. Ülkemizin maddi manevi büyük kayıplara uğramasına neden olan bölücü terör sorununun yıllardır sürmesi ve boyutunun her geçen yıl daha da büyümesine, örgüt nihai amacının bağımsız bir Kürt devleti kurmak olduğunu açıklamasına rağmen, soruna kesin teşhis koymak mümkün olamamıştır. Makalenin yazıldığı günlerde ABD, PKK'lı 3 teröristin başına toplamda 12 milyon dolar ödül koyuyor.²⁸Türkiye Öcalan'ın tesliminden ders almış olmalı ki konuya temkinli yaklaşmayı tercih ediyor. ABD, PKK'yı terör örgütü ilan etmesine karşın PYD'yi terör örgütü olarak kabul etmiyor ve bunu en üst seviyedeki yetkililer Suriye iç savaşının başladığı 2011 yılından itibaren defalarca dünya kamuoyuna açıklamakta bir sakınca görmüyorlar.

Kırk yıldır her gün medya organlarında tartışan uzmanlar, örgütün amacının Türkiye'yi bölmek mi? Yoksa bütün ülkenin sorunu olan demokratik hakların kazanımı mı olduğu sorusuna net bir cevap bulamamışlardır. Bir kesim örgütün amacının ülkeyi bölmek olduğunu ifade ederken, diğer bir bölüm örgütün ülkeyi bölmek gibi bir niyeti olmadığını, demokratik hakların kazanımı için mücadele ettiğini, ancak demokratik hakların kazanımı için neden demokratik olmayan yolları denediğini açıklayamıyorlar. Yine bir grup uzman terörizmin nedenini bölgenin geri kalmışlığı ile açıklarken, diğer grup bölücü örgütün yabancı istihbarat servislerinin senaryosunu uygulamakla görevli bir piyon olduğunu iddia ediyorlar.

Olaya daha geniş açıdan bakıp, sorun bir Kürt milliyetçiliği mi? Ülkenin sosyo-ekonomik geri kalmışlığın bir neticesi mi? En az 150 yıldır batılı devletler tarafından uygulanan "Şark Meselesinin" doğal bir sonucu mu? Enerji kaynaklarının paylaşımı mı? Ya da demokratikleşme, insan hakları ve özgürlükleri geliştirme mücadelesi mi? Yoksa bunların tamamı mı olduğu konusundaki tartışmalar hala devam etmektedir. Terörizmle mücadele konusunda farklı görüşleri savunan bu gruplar birbirlerini ikna

²⁸ 07 Kasım 2018 tarihli Haber Türk Gazetesi.

edip ortak bir paydada buluşmamışlardır. Terörizmi size karşı kullanan ülke sizden güçlü ise terörizmle mücadelede başarı şansınız doğal olarak azalmaktadır. PKK terör örgütü ile mücadelenin bu kadar uzun sürmesinin nedeni uygulanan yanlış politikalar olsa da küresel güçlerin terör örgütüne verdiği destek terör örgütünün her geçen gün güçlenmesine neden olmuştur. Başta ABD olmak üzere küresel güçlerin örgüte verdiği destek artık kamuoyundan da saklanamamaktadır. Kamuoyunun gözü önünde televizyonlarda ABD'nin terör örgütüne verdiği on binlerce tır dolusu silah ve mühimmat canlı yayın ile örgüte teslim edilmektedir. Bu durum tehlikenin geldiği noktayı göstermesi açısından önemlidir.

V. Yeni Dünya Düzeninde Terör Örgütlerinin Rolü

Tarihin her döneminde güçlü devletler, önemli bir jeostratejik konuma veya hammadde kaynaklarına sahip ülkeler üzerindeki çıkarlarını sürdürmek için her türlü yöntemi denemişler, gerektiğinde yıllarca süren savaşlar yapmışlardır. Savaşın gerek ekonomik gerekse insan kaybı açısından maliyetinin çok yüksek olması, günümüzdeki güçlü devletleri, hedef aldıkları ülkelerde ekonomik ve siyasi baskı uygulayabilmek için terörün her çeşidini kullanarak amaçlarını elde etme yönüne sevk etmiştir.

Çünkü terör ülkeyi maddi ve manevi zarara uğratan birçok açıdan ülkenin geri kalmasına neden olan bir faktördür. Terörü kullanan ülkeye büyük güç, teröre muhatap olan ülkeye ise büyük zarar vermektedir. Şöyle ki; bir taraftan terörizme muhatap olan ülkelerde mali kaynakların büyük bir kısmı terörizmle mücadeleye ayrıldığı için ülkenin gelişmesi engellenmekte, diğer taraftan gelişmiş ülkeler hem terör örgütlerine hem de terörizmle mücadele eden ülkelere her türlü silahı satarak büyük gelir elde etmektedirler. Ayrıca zengin doğal kaynaklara sahip ülkeleri terörü destekleyen ülkeler listesine almak suretiyle bu ülkelere yapılan askeri ve ekonomik müdahaleleri dünya kamuoyu tarafından desteklenmesini amaçlamaktadırlar.

Özellikle zengin hammadde kaynaklarının bulunduğu bölgelerde yaşanan veya suni olarak yaratılan sorunlar, terörü kullanan devletlerin işlerini kolaylaştırmaktadır. Terörün yoğun olarak yaşandığı yerlere dikkat ettiğimizde, petrol, su vb. doğal kaynakların bulunduğu, bölgeler veya stratejik önemi olan ülkeler olduğunu görüyoruz. ABD Başkanı Harry S. Truman, 1946 yılında ABD'nin Orta Doğu politikasını şu şekilde açıklamaktadır: “Gözlerimizi Yakın ve Orta Doğu'ya çevirdiğimiz zaman vahim meseleler arz eden bir bölge ile karşılaşılıyor. Bu bölgede geniş tabii kaynaklar vardır. En işlek kara, hava ve deniz yolları buradan geçmektedir. Bu bakımdan büyük iktisadi

ve stratejik önemi vardır.” Böyle olunca da Yakın ve Orta Doğu’nun bu bölge dışı büyük devletler arasında kuvvetli bir rekabet alanı olduğunu ve bu rekabetin birdenbire bir çatışma doğurabileceğini kestirmek kolaydır.²⁹ Sovyetler Birliği’nin Orta Doğu’ya yayılmasını önlemek amacı ile Orta Doğu ülkeleri arasında bir ittifak kurma fikri Amerika’dan gelmiş, Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir. 1955 Şubat ayında Türkiye ile Irak arasında Bağdat’ta bir ittifak anlaşması imzalanmıştır. Nisan 1955’te İngiltere, Eylül 1955’te Pakistan ve Kasım 1955’te İran, “Bağdat Paktına” katılarak ittifak genişletilmiştir. Bağdat Paktı’nın amacı Türkiye’nin öncülüğünde Ortadoğu’nun SSCB’ye karşı savunulmasıydı.

SSCB’ye karşı oluşturulan Bağdat Paktı Orta Doğu ülkelerini üçe bölmüştür. Birinci grup, Pakta katılan Türkiye, Irak, İran ve Pakistan; ikinci grup Bağdat Paktına karşı olan Mısır, Suriye, Suudi Arabistan ve Yemen; her iki grubun dışında kalan Ürdün ve Lübnan ise üçüncü grubu oluşturmuştur. Bağdat Paktı, Orta Doğu’yu Sovyet Rusya’ya karşı birleştirmek amacı ile yapılmasına karşın³⁰ Orta doğu ülkeleri arasında bu bölünme, Sovyet Rusya’nın Orta Doğu’ya girmesini kolaylaştırmıştır. Orta Doğu’da yaşanan bu gelişmeler, Sovyet Rusya’nın kontrol ve iradesi dışında ortaya çıkmış, fakat Ortadoğu ülkeleri arasındaki bu bölünmüşlük, Rusya’ya Deli Petro zamanından beri Orta Doğu’ya girmek için aradığı fırsatı vermiştir.

II. Dünya Savaşı süresince Batılı Devletler kendi sorunlarıyla uğraştıkları ve Orta Doğu petroleri ile ilgilenemedikleri için, Orta Doğu devletleri son yıllardaki en sakin dönemini geçirdiler. Batının Orta Doğu petroleri ile yeniden ilgilenmesi II. Dünya Savaşı sonrasında başlar. II. Dünya Savaşı sonrası Batılı devletlerin kendi aralarındaki sorunları kısmende olsa çözmeleri, SSCB’nin giderek nüfuzunu arttırması ve Ortadoğu ile ilgilenmesi bu bölgenin, yeniden savaşlar, çatışmalar, kanlı iktidar değişiklikleri, diktatörler ve darbelerle anılır olmasına neden olmuştur. Bu bölgede önceden İngiltere, Rusya, ABD, Fransa ve Almanya mücadele ederken günümüzde ABD rakipsiz bölgenin ve dünyanın tek hakimi rolünü oynuyor gözükmesine karşın, aslında Irak’ın işgali sürecinde yaşananları değerlendirdiğimizde, Çin, Japonya İran ve Türkiye gibi yeni aktörlerin de senaryoda rol aldığını görüyoruz. İşte böyle bir ortamda bölge üzerinde egemenlik mücadelesi veren özellikle küresel güçlerin gerektiğinde terör

²⁹ Haluk Ülman, *Türk-Amerikan Münasebetleri*, Ankara: Sevinç Matbaası, 1991,74.

³⁰ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2017, 491.

örgütlerinin kullanmaktan çekinmediklerini ve bunu dünya kamuoyundan gizlemeden gerçekleştirdiklerini medyaya intikal eden haberlerden de biliyoruz.

Küreselleşen illegal örgütler, teknolojik olanakları da kullanarak dünyanın her noktasında taraftar bulmaya ve eylem gerçekleştirme gücüne ulaşmışlardır. Birçok terör örgütünün 2001 yılından önce sınır aşan eylemlerine karşın, 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra terörizm, “küresel” sözcüğü ile birlikte anılmaya başlanmıştır.³¹ 11 Eylül 2001 saldırıları bir dönüm noktası olmuş, dünyadaki tüm güvenlik algılamaları değişmiş ve devletler de politikalarını bu değişime göre düzenlemeye başlamışlardır. Güvensizlik, belirsizlik duyguları yaşamın her alanında kendini hissettirmiş, güvenlik adına, özgürlükler ve demokratik haklardan vazgeçilebileceğini savunan yeni bir sürece girilmiştir.³² Hızla küreselleşen dünya sistemi ile paralel olarak karmaşık suç ilişkileri şeklinde karşımıza çıkan terör örgütleri, bireysel, toplumsal ve uluslararası sorunlar meydana getirmekte, toplumun huzur ve güvenliği üzerinde büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Terör örgütlerini de kullanarak yeni bir dünya düzeni kurmayı amaçlayan küresel güçlerin karşılaştığı en önemli sorun, terör örgütlerinin büyümesi ve kontrolünün zorlaşmasıdır. El-Kaide gibi örgütlerin birçok ülkede taraftar bulması, militanların dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen çatışmalara gönüllü olarak katılması, geçmişe oranla radikal ve eğitilmiş militanların sayısının her geçen gün artması, örgüt liderinin ve istihbarat servislerinin terör örgütlerini kontrol altında tutmasını zorlaştırmaktadır. Günümüzde terör örgütü lideri, örgütünü sevk ve idare eden yöneten bir kişi olmaktan ziyade, örgütün ruhani lideri, ideoloğu veya sözcüsü konumuna gelmiştir. Bunun sonucunda örgüt liderinin bilgisi dışında örgütün daha alt seviyedeki radikal militanların verdiği kararlar sonucu ani gelişen sürpriz eylemlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu durum istihbarat servislerinin de örgütün eylemlerini önceden öğrenmesini zorlaştırmaktadır.³³

VI. Soğuk Savaş Sonrası Terör Örgütlerinin Sevk ve İdaresi

Terör örgütleri Soğuk Savaş döneminde, örgüt liderinin kontrolündeki “Merkez Komite” tarafından sevk ve idare edilen, bölümler arasında katı bir hiyerarşik ilişki olan bir yapı görünümündeydiler. Bu dönemdeki örgüt anlayışına göre; azınlık çoğunluğa, yerel birimler merkeze, alt birimler üst, birimlere bütün örgüt mensupları da örgüt

³¹ Ercan Çitlioğlu, “Terörizm ve Küreselleşme”.*Stratejik Analiz*, 92(2007):81.

³² Fuat E Keyman, “Küreselleşme, Uluslararası İlişkiler ve Hegemonya,” *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 3sy. 9(2006):8.

³³ Ünal Acar, *A'dan Z'ye Terörizm*, Ankara: Kripto, 2012,70.

liderine itaat etmek zorundadır.³⁴ Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte terör örgütleri de gerek ideoloji, gerekse yapılanma olarak büyük değişim yaşadılar. Dikey otoriter yapı yerine, daha gevşek yatay örgütlenme modeline geçtiler. Teknolojinin ve demokrasinin sunduğu imkânlardan da yararlanarak birbirinden bağımsız küçük hücreler şeklinde örgütlenerek, daha hızlı hareket edebilecek konuma geldiler. Geleneksel liderlik anlayışının yeterli olmadığı, yeni bir liderlik anlayışının gerekliliği bu değişim sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde lider, örgüt eylemlerini sevk ve idare eden bir kişi olmaktan çok, örgüt militanlarını, örgüt amaçları doğrultusunda yönlendiren, güdüleyen ve etkileyen, propaganda yönü öne çıkan sadece sembolik kişi konumuna gelmiştir. Günümüzde terör örgütünün liderinin yakalanması ya da öldürülmesi durumunda örgütün dağılmasından ziyade denizyıldızı gibi birden fazla örgüte bölündüğünü ve eylemlerini artırarak sürdürdüğünü görüyoruz. Örneğin Osama bin Laden'in ölümünden sonra örgüt dağılmamış, El Kaideden onlarca terör örgütü çıkmıştır. Oysa 1990'lı yılların başına kadar örgütün liderini etkisiz konuma getirdiğinizde örgüt dağılma sürecine girebiliyordu. Bu dönemde güvenlik güçlerinin öncelikli hedefi de örgüt liderini ele geçirmektir. Abdullah Öcalan'ın 1999 yılından itibaren hükümlü olmasına rağmen cezaevinde iken Suriye'de PYD, İran'da PEJAK vb. birçok terör örgütünü kurduğu bilinmektedir. Normal şartlarda cezaevindeki bir hükümlünün ABD ile müttefik ilişkileri kuracak konuma gelen bir terör örgütü kurmasının mantıklı bir açıklaması olamaz. Ancak ABD gibi küresel güçler istediği taktirde cezaevindeki bir hükümlüye değil terör örgütü, devlet bile kurdurmayı başarabilecek güçleri olduğu bilinmektedir. Öcalan'ın ülkemize teslim edilmesinin üzerinden yirmi yıl geçmesine rağmen hala niye teslim edildiğini tam olarak anlayabilmiş değiliz. Bülent Ecevit vefatından bir ay önce, ABD, Öcalan'ı niye teslim ettiğini hala anlayabilmiş değilim diyerek samimi bir itirafta bulunmuş, televizyonlarda uzman sıfatıyla konuşanlar ise Ecevit'i hala anlamamış diye eleştirerek, Öcalan'ın niye teslim edildiğini ne kadar iyi anladıklarını! anlatmışlardı. Olayın üzerinden geçen yirmi yılda, dönemle ilgili çok makaleler, kitaplar yazıldı. Her gün gelişmeler ayrıntılı olarak anlatıldı. Ancak her yıl yazılanlar, bir önceki yılda yazılanlardan farklı şeyleri öğrenmemizi sağladı. Teslim edilmesinin yirminci yıl dönümünde yaşananlar ise hepimize yeni bilgiler veriyor, gelişmeleri daha sağlıklı inceliyor ve daha da önemlisi

³⁴Viladimir İlyiç Lenin, *Ne Yapmalı*, Ankara: Sol Yayınları, 1968,73.

bildiklerimizden daha farklı verileri karşımıza çıkarıyor.³⁵ Muhtemelen 10 yıl sonra yazılanlara baktığımızda ise bugün yazılanların ne kadar eksik ve değerlendirmemizin ne kadar yanlış olduğunu göreceğiz.Özetle Öcalan'ın teslim edilmesinin üzerinden yirmi yıl geçmesine rağmen, hala niye teslim edildiğini anlayabilmiş değiliz. Buna rağmen istihbarat servisleri başta olmak üzere hiçbir ilgili kurumun, Öcalan'ın neden teslim edildiğine dair ciddi bir araştırma yapmadığı anlaşılmaktadır. Eğer ciddi bir çalışma yapılırdı her yıl Öcalan'ın niye teslim edildiğine dair farklı senaryolar okumazdık. Bu yirmi yıllık süre sonunda sadece Öcalan'ın niye teslim edildiğini anlamadığımızı anladık. Son yıllarda Öcalan, teröre son vermek için iki temel koşulu deklare etmektedir: Bunlardan birincisi Kürt kimliğinin anayasada yer alması; ikincisi ise serbest bırakılmasını ve siyaset yapabilmesinin koşullarının yaratılmasıdır. İlk talep, gelecekte iki halklı bir devlet yapısının hukuksal ve siyasal olarak tescili anlamına gelirken; ikinci talep, bu amacı gerçekleştirecek Öcalan'ın liderliğinde siyasal kadronun oluşması anlamına gelmektedir. Bu nedenle Öcalan Batılı Devletler tarafından yazılan siyasal Kürtçülük senaryosunun küçük bir figüranıdır diyebiliriz. Bölgede yaşanan gelişmelerin Öcalan'ın kontrolünde olduğunu kabul etmek, Batılı Devletlerin gizli servislerinin bölge üzerindeki hâkimiyetini görmemektir. Kürt sorunun çözümünü Öcalan'da görmek, Öcalan'ı olduğundan farklı bir konumda değerlendirmek ve sorunun boyutlarını anlamamak demektir. Örgütün üzerindeki gizli servislerin kontrolünü Öcalan'ın teslimi sürecinden biliyoruz. Öcalan'ın niye teslim edildiğini bugünkü bilgilerimizle değerlendirdiğimizde; İki binli yılların başında Irak'ın bölünme sürecinde Talabani ve Barzani'ye yeni görevler bulundu, Öcalan'a boş kadro bulunamadı. Öcalan'a Suriye'de boş kadro bulunana kadar Türkiye'de ceza evinde tutulması gerekiyordu. ABD, Öcalan'ı teslim ederken idam edilmeyeceği garantisini de idama karşı olduğu için değil Suriye'de PYD, İran'da PEJAK'ı kurdurmak için Öcalan'dan daha iyi bir figüran bulamadığından idam edilmesini istemediğini anlıyoruz. Küresel güçlerin istihbarat servisleri bu mantıkla çalıştıkları için bazı olayların gerçek nedenini anlayabilmek için en az yirmi sene beklemek gerekiyor.

VII. Terörizmle Mücadelede Millilik Unsuru

Batılı ülkeler, 1940'lı yıllarda teknik istihbarat alanına yatırım yaparken, ülkemizde 1990'lı yıllardan sonra teknik istihbarat çalışmaları başlamıştır. Bilimsel istihbaratın üretimini ve koordinasyonunu yetersiz bulan Amerika ise bu eksikliği

³⁵ Acar, A' dan Z'ye Terörizm, 290.

gidermek amacıyla, 1949 yılının Ocak ayında “Bilimsel İstihbarat Ofisi” adındaki istihbarat birimini kurmuştur. Bilimsel İstihbarat Ofisi teknolojiyi kullanarak en az riskle en çok bilginin toplanabilmesi için özel yüksek irtifalı uçakların gelişimini başlatarak, uçakların istihbarat hizmetlerinde daha etkin kullanılma sürecini başlattı. Teknolojik gelişmenin sağladığı imkanlar istihbarat servislerinin etki alanlarını da genişletmektedir.³⁶ Millilik, istihbari bilginin üretilmesinde, korunmasında ve paylaşımında en önemli kuraldır.³⁷ İstihbarat servislerinin görevi, kendi ulusal çıkarlarını, diğer ülkelerin çıkarları üzerinde tutmak amacıyla, ihtiyaç duyulan her konuda bilgi edinme faaliyetlerini yürütmektir. Ulusal çıkarların korunması temelinde çalışan istihbarat servisleri, bunu gerçekleştirmek için gizli, örtülü, acımasızca bir mücadele sürdürürler. Burada dostluk ve müttefik olmanın hiç bir önemi yoktur. Gizlilik istihbarat servislerinin en temel unsurudur.³⁸ Düşmanını gördüğünde saldıran, bağırان ya da kaçan diğer canlıların tersine, insan içinde bulunduğu koşullara göre, eğer çıkarları gerektiriyorsa düşmanına çok samimi bir dost gibi davranabilir. İstihbarat servislerinin bu anlayışla çalıştıklarını unutmamak gerekir.³⁹ İstihbarat çalışması her ülkenin ulusal politikalarının belirlendiği, gerçek niyetlerin perdelendiği oyun alanıdır. İstihbaratın en güvenli olanı, kendi ulusal imkânlarınızla sağladığınız istihbarattır. Yabancı istihbarat servislerin verdiği istihbaratın, yanıltıcı, yönlendirici olma riski taşıyabileceğini her zaman hatırdı tutmak gerekir. Bu nedenle istihbarat servislerimizin önceliği, ABD’nin verdiği bilgi ile operasyon yapmadan önce, bu bilgiyi veren ABD’nin, neyi amaçladığını deşifre edecek çalışma yapmaları gerekiyor. Millilik, istihbari bilginin üretilmesinde, korunmasında ve paylaşımında en önemli kuraldır. Bilgiyi paylaşım ancak karşılıklı çıkar ortamında gerçekleşebilmektedir. Eğer bilgiyi paylaşmıyor, sadece bilgi alıyorsanız o zaman da karşılıklı çıkar değil bilgiyi veren ülkenin çıkarı ve yönlendirmesi söz konusudur. Hiçbir istihbarat servisi sahip olduğu bilgiyi ülkesinin çıkarı olmadan paylaşmaz. Aynı istihbarat servisi içerisindeki farklı birimler bile birbirinden bilgi saklarken, ABD’nin Türkiye’nin çıkarları için istihbarat verdiğini düşünmek fazlasıyla iyimserlik olur.

³⁶Sami Eker, “Savaş Olgusunun Dönüşümü: Yeni Savaşlar ve Suriye Krizi Örneği,” *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, 1 (2015):44.

³⁷Abram N. Shulsky, *Silent Warfare Understanding the World of Intelligence*. Washington, Brassey’s, A Division of Maxwell Macmillan, Inc, 1991,53.

³⁸Abram N. Shulsky, *Silent Warfare Understanding the World of Intelligence*, 122.

³⁹ Ünal Acar, *İstihbarat*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2011, 271.

Sonuç

Günümüzde sadece ülkemizde değil, dünyanın her yerinde terörün ortaya çıkış nedenleri etnik, dini ve ekonomik olgulara dayanmaktadır. Terörizme destek veren ülkeler, hedef ülkedeki etnik, dini farklılıkları, vatandaşların yaşadıkları ekonomik sorunları ve memnuniyetsizliklerini amaçları doğrultusunda yönlendirerek terör örgütlerine taşeronluk görevi verirler. Bu nedenle terörizmle mücadele eden ülkelerin, sadece terörizmin nedeni olarak sunulan sosyo ekonomik, sosyo kültürel tedbirlerle başarıya ulaşması güçtür. Terörizme karşı halkı bilgilendiren, iç ve dış faktörleri dikkate alan uluslararası işbirliğine önem veren bir mücadele yönteminin uygulanması huzur ve güven ortamının sağlanması açısından önemli bir zorunluluktur. Petrol ve doğalgaz zengini ülkelerin küresel güçler tarafından ya diktatörlükle ya da terörizme destek veren ülkeler olarak suçlandığını ve işgal edildiğini biliyoruz. Gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere aldıkları silahlarla terörizme destek verdiğine dünya kamuoyu inandırılırken, istihbarat servisleri güçlü gelişmiş ülkelerin terörizme destekleri tartışma konusu bile yapılmamaktadır. Oysa silah, uyuşturucu kaçakçılığı ve terör ayrılmaz bir bütün oluşturmakta terör örgütlerinin eylemlerinde kullandıkları silah ve patlayıcılar ile uyuşturucu madde imalinde kullanılan kimyasallar da gelişmiş batılı ülkeler tarafından üretilmektedir. Bütün bunlar süper devletlerin, terörün önlenmesi konusunda samimi olmadıkları, terörizmin yaygınlaşmasına doğrudan veya dolaylı katkı sağladıkları düşüncesinin güçlenmesine neden olmaktadır. Teröristlerin eylemlerinde kullandıkları plastik patlayıcılar, küresel güçler tarafından askeri birlikler için üretilmesine karşın, bu patlayıcıların teröristlerin eline nasıl geçtiği konusunda bir çalışma yapılmamaktadır. Çok sıkı kontrollere tabi bir askeri patlayıcının, teröristlerin eline hangi yollardan geçtiğini tespit edebilmek için patlayıcının üretildiği fabrikadan başlayarak güzergâhını takip etmek gerekir. Patlayıcıların teröristlerin eline geçiş noktalarını tespit etmek, terörist eylemlerdeki sis perdesini aralayacaktır. Terör örgütlerinin en önemli gelir kaynağı olan uyuşturucu kaçakçılığında da durum farklı değildir. Eroini üretebilmek için asetik anhidritin kullanılması zorunludur. Dünyada bunu üreten ABD, Almanya, İngiltere, Fransa ve İsveç'tir. Asetik anhidritin hangi yollardan uyuşturucu tacirlerinin eline geçtiğini tespit edebilmek, günümüzdeki teknoloji ile çok basit olmasına karşın, tıpkı plastik patlayıcılarda olduğu gibi bugüne kadar tespit edilememiştir. Çünkü imalatçı firma bu hammaddeyi kime sattığını bir sır gibi saklamaktadır.

Teröristlerin kullandıkları giysiden ağır silahlara kadar her şey gelişmiş ülkelerin üretimi olmasına karşın teröre destek veren ülke olarak doğal kaynak bakımından zengin ülkelerin suçlanması, küresel güçlerin de teröre destek veren ülkelerle savaşan güç olarak algılanması bir paradokstur. Bu noktada, “terörizm nedir, kim tarafından, kime karşı uygulanır” sorusuna doğru cevap bulmak önemlidir. Bu nedenle terörizmin nedeni mi? Yoksa terörü kullanan güçlerin nedeni mi? Sorusu önemlidir. Bu soruya doğru yanıt bulmak, terörizmle mücadelede başarının en önemli koşuludur.

Kaynaklar

- ACAR, Ü ., *İstihbarat*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2011.
- ACAR, Ü ., *A'dan Z'ye Terörizm*, Ankara: Kripto Yayınları, 2012.
- ARI, T ., *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2004.
- ARMAOĞLU, F ., *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2017.
- ARPACI, I ., “Terörizm ve Cihad Üzerine Kavramsal Bir Mukayese”, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, sy. 34, (2017): 263- 294.
- ÇİTLİOĞLU, E ., “Terörizm ve Küreselleşme,” *Stratejik Analiz*, sy. 92, (2007):77-85.
- DELİBAŞ, K., “İslami Fundamentalizmden İslam Fobisine: Batı Dünyasında Gelişmekte Olan İslamophobia Yeni Bir Eşitsizlik Kaynağı Olarak Görülebilir mi?”, *Bilgi Dergisi*. 6, sy. 2,(2004): 1-41.
- EKER, S., “Savaş Olgusunun Dönüşümü: Yeni Savaşlar ve Suriye Krizi Örneği”, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, 2, sy. 1(2015): 31-66.
- FUKUYAMA, F., *Büyük Çözülme*, çev. Hasan Kaya, Profil Yayınları, İstanbul, 2009.
- GIDDENS, A., *Sosyoloji, Irk, Etniklik, Göç*. İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2008.
- GÜZEL, C., *Korkunun Korkusu: Terörizm, Silinen Yüzler Karsısında Terör*. Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.
- HUNT, J. W., *Yönetici İçin Örgüt İçindeki Davranış Kılavuzu*, çev. Mesut Odman, Ankara: Öteki Yayınları, 1994.
- KARLSSON, I., *Din, Terör ve Hoşgörü*, çev. Turhan Kayaoğlu, İstanbul: Homer Kitabevi, 2005.
- KENNEDY, P ., *Büyük Güçlerin Yükselişleri ve Çöküşleri*. İstanbul: İş Bankası Yayınları, 1993.
- KEYMAN, E. F., “Küreselleşme, Uluslararası İlişkiler ve Hegemonya”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 9, (2006): 1-20.
- KİSSİNGER, H. A ., *Diplomasi*, çev. İbrahim H. Kurt, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2010.
- KODAMAN, B., “II. Meşrutiyet Dönemi (1908–1914)”, *Yeni Türkiye, Türkler Özel Sayısı*, 13, (2002):165-192.
- LAQUEUR, W., *The Changing Face Of Terror, The Use of Force*, Robert J. ART ve

- Kenneth N. WALTZ (ed.), Rowman & Little Field Publishers, New York, 2004.
- LENİN, V. İ., *Ne Yapmalı*. Ankara: Sol Yayınları, 1968.
- ONAT, H., *Türkiye’de Din Anlayışında Değişim*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2003.
- ÖKTEM, E., *Stratejik Boyut*. Ankara: İ DB Yayınları, 2004.
- PALMER, M., ve Hyman, B., *Yönetimde Kadınlar*, çev. Vet Öner, İstanbul: Rota Yayıncılık, 1993.
- POLANYİ, K., *Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri*, çev. Ayşe Buğra, İstanbul: İletişim Yayınları, 2000.
- QUİGLEY J.V., *Vizyon: Oluşturulması, Geliştirilmesi ve Korunması*, çev. Berat Çelik, İstanbul: Epsilon Yayıncılık, 1993.
- SARINAY, Y., *Atatürk’ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı*, Ankara: MEB Yayınları, 1995.
- SHULSKY, A. N., *Silent Warfare Understanding the World of Intelligence*. Washington, Brassey’s, A Division of Maxwell Macmillan, Inc, 1991.
- SİMON, D. W., “Violent Conflict in the International System of the 1990s New Thinking and Developments in International Politics”, (Ed. Neal Riemer), *The Miller Center*, New York, (1991): 79-106.
- TATLIDİL, E., *Globalleşme Sürecinde İnsan Kaynaklarının Değişimi: Türkiye Örneği*. Prof. Dr. Eyüp Kemerlioğlu’na Armağan. Sivas: Önder Matbaacılık, 2000.
- TİRAB, A. T., *Çok kültürlülük ve Güvenlik: Sudan Örneği*. Ankara: Sonçağ Yayınları, 2016.
- TOYNBEE, A. J., *Tarihçi Açısından Din*, çev. İbrahim Canan, İstanbul: Ufuk Kitapları, 2008.
- ÜLMAN, H., *Türk-Amerikan Münasebetleri*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1991.
- YAYLA, A., “Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış”, *AÜ.SBF Dergisi*, XLV, (1990):335-385.
- YILDIZ, S. Ö., “Makarenko’nun “Kara Delik Sendromu” Teorisi ve Terörizm Finansmanında Sınırşan Organize Suçlar”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. Yıl: 13, sy.25, (2017):.27-64.
- YILMAZ, A., *Etnik Ayrımcılık*. Ankara: Vadi Yayınları, 1994.
- ZEDNER, L., *Güvenlik*, çev. Defne Orhun, İstanbul: Optimist Yayın Grubu, 2015.